

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС У СФЕРІ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КЕЛЬБЯ Стелла Георгіївна - кандидат юридичних наук, доцент, Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет» кафедра фундаментальних юридичних дисциплін

DOI 10.32782/EP.2022.2.17

Утвердження засад правової та соціальної держави, якою проголосила себе Україна в ст. 1 Конституції України, та ефективне формування громадянського суспільства практично неможливі без змін у системі захисту прав та свобод людини. Не викликає сумнівів, що саме адвокатура виконує вагомую роль у цьому аспекті, будучи тим інститутом, що за своєю природою надає правову допомогу щодо здійснення захисту та охорони прав та свобод суб'єктів, виступаючи гарантом їх дотримання. До того ж не слід відкидати соціальне призначення адвокатури, адже завдання, які покладені на неї, мають державне значення і відображають публічний інтерес суспільства.

Враховуючи те, що в умовах сьогодення європейський досвід для України є надзвичайно важливим у зв'язку з активізацією євроінтеграційних процесів у розвитку нашої держави варто приділити увагу дослідженню окремих аспектів правового регулювання адвокатської діяльності в інших країнах Європейського Союзу і порівняти їх з положеннями нашого українського законодавства. Аналіз основних законів європейських держав свідчить, що, як і в Україні, закріплення правового статусу адвокатури є дуже поверхневим. Вони фактично обмежуються закріпленням права юридичну допомогу та вказівкою, що вона надається адвокатами.

Провівши аналіз, можна дійти висновку, що Україні варто удосконалити законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність

шляхом закріплення додаткового виду адвокатської діяльності – участі у здійсненні медіаційних процедур. Якщо дві сторони конфлікту представляють адвокати, слід передбачити їх обов'язкову діяльність щодо вжиття заходів для примирення сторін і стимулювання їх до укладення мирової угоди. У законодавстві слід передбачити критерії медіаторської діяльності та додаткові вимоги до адвокатів-медіаторів.

Ключові слова: порівняльний аналіз, порівняльна характеристика, адвокатська діяльність, правова допомога, закони європейських держав, статус адвокатури.

Більшість держав ЄС задекларувала у своїх конституційних актах демократичні принципи, визнаючи, що гарантування прав громадян, турбота про благо народу і соціальну справедливість є їх основними обов'язками. Реалізуючи вказані засади, Європейські держави почали з кінця 1970-х рр. закріплювати у своїх конституційних актах право на правову допомогу (Конституція Португалії 1976 р., Основний Закон СРСР 1977, Конституція Іспанії 1978, Федеральний конституційний закон Австрії 1988 р. і т.д.. Водночас, є декілька держав, у яких закон таке право ігнорує і взагалі не закріплює (Бельгія, Аргентина, Швейцарія, Ірландія, Італія, Німеччина, Данія, Франція, Греція [24, с. 121]. А в декотрих – право на юридичну допомогу безпосередньо не містилося в їх конституціях, але могло бути виведеним з більш загаль-

них конституційних принципів (наприклад, Конституція Італії 1978 р.).

Розкриваючи зміст права на правову допомогу, держави-члени ЄС здійснюють вказівку на: 1) право громадян звернутися за допомогою до адвоката в разі обмеження свободи в будь-якій її формі (арешт, затримання і т. д.); 2) право на захист; 3) право на юридичне представництво; 4) право на допомогу довіреної особи; 5) право на належну правову процедуру.

Наприклад, Конституція Іспанії (ст. 17.1) проголошує, що «кожен затриманий має бути негайно і в зрозумілій формі поінформований про свої права і підстави затримання і не може бути примушений давати свідчення. Затриманому гарантується допомога адвоката при здійсненні поліцейських і судових актів у порядку, передбаченому законом». Федеральна Конституція Швейцарської Конфедерації в розділі «Кримінальне судочинство» (ст. 32) визначає, що «кожна особа вважається невинною доти, доки відносно неї не набуде чинності обвинувальний вирок. Обвинувачений повинен бути поінформований про обвинувачення, висунуте проти нього. Йому повинна бути забезпечена можливість користуватися правом на захист».

Цікаво визначає право на правову допомогу Німеччина вказівкою на суб'єкта її надання шляхом використання конструкції «довіреної особи». Ст. 104 закріплює, що кожному судовому рішенню з наказом про позбавлення волі або про подовження термінів тримання під вартою повинні бути негайно сповіщені родичі затриманого або особа, яка користується його довірою.

В аспекті порівняння відзначимо, що Конституція України використовує термін «право на професійну правничу допомогу» (ст. 59) і в ст. 131-1 визначає основні напрями такої допомоги: представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення.

Важливо відзначити, що превалююча частина держав ЄС на конституційному рівні закріплює адвокатську монополію і визнає суб'єктами права на надання правової допомоги у вигляді судового представ-

ництва лише адвокатів, а в деяких держав така монополія визначена і на консультування. Так, монополія адвокатів на судове представництво та правове консультування легально закріплена в конституціях Німеччини, Люксембургу, Греції, Франції, Швейцарії та Італії. З 2017 року закріплена вона і в Україні.

Аналіз основних законів європейських держав свідчить, що, як і в Україні, закріплення правового статусу адвокатури є дуже поверхневим. Вони фактично обмежуються закріпленням права юридичну допомогу та вказівкою, що вона надається адвокатами. Наприклад, Конституція Литовської Республіки гарантує «право на захист, а також право мати адвоката» особі, підозрюваній у вчиненні злочину або обвинуваченій з моменту затримання або першого допиту (ст. 31). Конституція Республіки Білорусь проголошує: «Кожна має право на правову допомогу для здійснення та захисту прав і свобод, у тому числі й право користуватися в будь-який момент допомогою адвокатів та інших своїх представників у суді, інших державних органах, органах місцевого управління, на підприємствах, в установах, організаціях, громадських об'єднаннях та в стосунках із посадовими особами й громадянами. У випадках, передбачених законом, правова допомога надається за рахунок державних коштів. Протидія наданню правової допомоги в Республіці Білорусь забороняється».

Цікаво, що не у всіх державах передбачено заборону втручання в діяльність адвокатури. Однак в Україні здійснюється гарантування незалежної адвокатської діяльності і закріплена заборона на втручання в діяльність адвокатури. Таку ж заборону містять Молдова та Білорусь.

Майже всі держави ЄС визнають і закріплюють можливість отримання правової допомоги безоплатно, встановлюється, що законом мають бути визначені випадки, коли правова допомога надається «безоплатно», «безкоштовно», «за рахунок держави», «за рахунок державних коштів» [19, с. 36].

Порівняння конституційного регулювання статусу адвокатури в Україні та країнах ЄС на рівні конституційних актів свідчить, що трактування права на правову допомогу в Конституції України є одним із найбільш повних у європейській практиці. Вона закріплює: - право особи на «професійну» правову допомогу; - визначає загальний набір послуг професійного та відповідального юриста – адвоката; декларує прав кожного на вільний вибір захисника своїх прав; - встановлює, що у випадках, передбачених законом, правова допомога надається за рахунок держави; - закріплює монопольне становище адвокатури; - декларує незалежність адвокатури, а також - встановлює момент, з якого особа набуває право на захист від підозри або обвинувачення.

Крім конституційного регулювання, як правило, статус адвокатів та порядок адвокатської діяльності регулюються спеціальними законами внутрішнього законодавства держав-членів ЄС. Розглянемо основні аспекти законодавчого визначення статусу інституту адвокатури розвинених держав ЄС і порівняємо їх з положеннями чинного законодавства України.

Критерії, за якими в країнах ЄС особи мають право претендувати на набуття статусу адвоката, встановлені, як правило, у законах про адвокатуру та адвокатську діяльність і деонтологічних кодексах (кодексах професійної етики адвокатів) відповідних держав. Аналіз законодавчих положень, що визначають вимоги до статусу адвокатів, свідчить, що вони є досить суворими, і це зрозуміло, адже кожна держава зацікавлена в належній підготовці адвокатів, бо це прямо впливає на ступінь ефективності виконання ними своїх обов'язків і, як наслідок, на якість наданої правової допомоги.

Цікаво, що в Німеччині визначено однакові вимоги щодо рівня освіти і до адвокатів, і до суддів: необхідно прослухати курс юриспруденції тривалістю 8 семестрів в одному з університетів Німеччини і скласти державні іспити. Далі суб'єкт повинен пройти практику в прокуратурі, суді, нотаріаті, адвокатури, а за результатами

її проходження скласти ще один державний іспит під керівництвом Управління юстиції, що засвідчить володіння ним необхідними практичними навичками у сфері професійною діяльності. Особа, яка склала відповідний іспит може стати і суддею, і адвокатом, і консультантом фірми з юридичних питань [15, с. 77].

У Франції для отримання статусу адвоката варто дотриматися ряду вимог: наявність французького громадянства, бути вихідцем з однієї з держав ЄС або держави, що є стороною угоди про Європейський економічний простір, мати диплом про вищу юридичну освіту та скласти кваліфікаційний іспит (однак, для осіб, які мають ступінь доктора права, складання іспиту не вимагається). Іспит складається з письмової та усної частини і приймається комісією, до якої входять два професори або викладачі – керівники семінарів або старші викладачі права університету, магістрат, три адвокати та викладачі іноземних мов [75, с. 295].

У Нідерландах теж визначені серйозні вимоги, особливо щодо освіти для осіб, які хочуть займатися адвокатською діяльністю. Так Закон про адвокатуру цієї країни встановлює, що особа повинна отримати кваліфікації магістра права (навчання триває 4 роки і закінчується складанням двох іспитів) чи доктора права (необхідне написання дисертації, яка супроводжується тим, що здобувач протягом 4 років працює як науковий асистент і пише дисертацію).

Отже, підсумуємо, що для держав Євросоюзу традиційним є набір наступних вимог для допуску до адвокатської діяльності: - громадянство однієї з держав-членів ЄС (деякі держави визнають можливість стати адвокатом для громадяни держав, що не входять у ЄС, однак передбачає для них наступні вимоги: отримання ступеня бакалавра юриспруденції в університеті, складання кваліфікаційного іспиту та три роки практичної діяльності у країні, де планується набуття статусу, як наприклад у Швеції, Італії; - диплом про вищу юридичну освіту (проте є держави, які взагалі не вимагають юридичної освіти (Англія, Уельс); - наявність стажу роботи за юри-

дичною спеціальністю, як правило, від 3 до 6 років; - набуття практичних навичок шляхом проходження стажування під керівництвом досвідченого адвоката-наставника; - складання кваліфікаційного іспиту, який проводиться, як правило, у декілька етапів (як правило, теоретичної та практичної).

Актуальним моментом є те, що Європейська практика виходить з можливості іноземних громадян здійснювати адвокатську діяльність за межами держави свого громадянства на території інших держав членів ЄСС. Для цього Рада адвокатів Європейського Союзу встановлює потребу складання іспиту на території держави, де планує практикуватися адвокат і від успішності складання якого залежатиме прийняття рішення про можливість вчинення ним адвокатської діяльності на відповідній території. Ця умова передбачена для підтвердження відповідною особою знання іноземної правової системи держави, у якій він має намір практикувати. Таку тенденцію відносно недавно сприйняла і Україна, адже якщо раніше адвокатами могли бути тільки громадяни України, то на сьогодні ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає, що адвокатом може бути фізична особа, тобто в тому числі і громадянин іншої держави.

Впровадження європейських та міжнародних стандартів як напрямку розвитку інституту адвокатури України

Наша держава на сьогодні перебуває у вирі реформаційних процесів, визначаючи своє гідне місце в європейському просторі та на міжнародній арені. На євроінтеграційному шляху та міжнародному визначенню неабиякого значення набуває проблема гармонізації вітчизняного законодавства із міжнародними стандартами та узгодження системи правових норм України та ЄС, особливо в аспекті прав людини. Ось чому вкрай важливим є дослідження правозахисного інституту адвокатура, його правового регулювання в Україні, в аспекті впровадження в нього міжнародних та європейських стандартів.

На сьогодні Україна вже провела серйозну роботу в цьому напрямку, суттєво

розширивши сферу дії адвокатури, підвищивши її соціальний статус в українському суспільстві, а головне, закріпила багато прогресивних тенденції, визначених міжнародними та європейськими стандартами. У процесі написання цієї роботи, ми здійснювали їх аналіз і акцентували на влучності їх запровадження (зокрема, монопольного становища адвокатури, ускладнення вимог для отримання адвокатського свідоцтва, права іноземних громадян здійснювати адвокатську діяльність на території України тощо). Разом із тим багато проблем, пов'язаних із функціонуванням адвокатури, які мають успішне вирішення за кордоном, в Україні на законодавчому рівні свого розв'язання ще не отримали. При проведенні дослідження в нашій роботі ми акцентували на них увагу, приміром: проблема спеціалізації адвокатської діяльності, потреба удосконалення підходу до порядку контролю та наданням безоплатної правової допомоги, тощо.

Тому в межах цього підрозділу хотіли б зупинитися на окремих проблемах інституту адвокатури, які визнаються світовою спільнотою і введення яких могло б покращити ефективність здійснення діяльності щодо надання правової допомоги, однак які в Україні перебувають на етапі обговорення та дискутування.

Розглянемо актуальну проблему участі адвокатів у процесі медіації. У сучасному світі, зокрема і в міжнародному правовому регулюванні, актуальності набирає проблема механізмів мирного врегулювання спірних відносин, привернення уваги до різноманітних медіаційних процедур. Активність та відповідальність учасників правових відносин надають можливість державі частину своїх повноважень у певних сферах (зокрема, у вирішенні правових конфліктів) делегувати інститутам громадянського суспільства, таким як медіації.

При аналізі підсумків судових реформ, проведених у другій половині ХХ століття в країнах континентальної Європи, зверталася увага на необхідність загальної відмови від «державного патерналізму» (коли вирішення правових спорів здійснюється тільки в ході правозастосовної діяль-

ності, шляхом прийняття відповідного обов'язкового для виконання рішення) і переходу до «плюралістичного підходу», тобто визнання необхідності забезпечення конфліктуючим особам права вибору способу врегулювання їх розбіжностей шляхом надання можливості використання примирних процедур [12].

Ефективність медіації була визнана європейським співтовариством, тому на європейському рівні було прийнято ряд національних правових актів: Директива Європейського парламенту «Про деякі аспекти медіації в цивільних і господарських справах» (21.05.2008 р), Рекомендація «Медіація у кримінальних справах» (15.09.1999 р), Рішення Ради Європейського Союзу «Про місце жертв у кримінальному судочинстві» (15.03.2001 р.), Інструкція щодо кращого застосування чинної Рекомендації щодо медіації у кримінальних справах (07.12.2007 р.). Вказані акти передбачають обов'язки держав-членів ЄС запроваджувати медіативні процедури у своє судочинство, зокрема поширювати медіацію у кримінальних справах.

Як показує досвід європейських держав, за умов розвиненої економічної свободи, ділового співробітництва, суб'єкти правовідносин усе більше зацікавлені у гнучких, оперативних формах врегулювання спорів, а не у тривалій, дорогій судовій процедурі. Саме тому інститут медіації здатний стати ефективним та дієвим засобом у розв'язанні правових спорів та стане повноцінним функціонуючим механізмом у цілісній системі альтернативних способів вирішення спорів. Світова практика свідчить про те, що на сьогодні медіація є однією з найпопулярніших форм альтернативного вирішення спорів, адже практично 90% усіх процедур медіації завершуються успішно для конфліктуючих сторін. Зарубіжні юристи та адвокати вже не можуть уявити повсякденне управління конфліктом без застосування медіації [16].

Виникає актуальне запитання: чи можуть функції медіатора окладатися на адвокатів? Одразу зазначимо, що конституційні функції адвоката та їх закріплення не дають можливість прямо віднести медіативні послуги до повноважень адвоката.

Однак, принципи, які лежать в основі медіації (її договірна природа, взаємність згоди, добровільність та самовизначеність) цілком узгоджуються з принципами адвокатури і завданням, які стоять перед нею. Тому слушно у висновку Верховного Суду України на проєкт Закону України «Про медіацію» від 03.07.2013 р. відзначено, що залучення адвоката до процесу медіації відповідає законодавству України і є цілком логічним [7].

Підтвердження можливості здійснення адвокатом медіаційних процедур можна віднайти в ст. 8 Правил адвокатської етики, згідно з якою адвокат за можливості сприяє досудовому та позасудовому порядку врегулювання спорів між клієнтом та іншими особами. Як відомо, одним з методів досудового та позасудового врегулювання є медіація, тому згідно з Правилами адвокатської етики така діяльність адвоката не заперечується. Водночас, згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» вказівки на такий вид адвокатської діяльності немає.

У Законі України «Про безоплатну правову допомогу» в ст. 1 здійснюється згадка про медіацію у визначенні правових послуг, в якості однієї із них. Фактично держава закріплює обов'язок держави надавати, рекомендувати і пропонувати послуги з медіації саме як первинної правової допомоги для певних верств населення (п. 4 ч. 1 ст. 1, п. 4 ч. 2 ст. 7).

Видається, що відсутність прямих законодавчих вказівок щодо можливості адвокатів здійснювати процедуру медіації є прогалиною вітчизняного законодавства. Адвокат, як представник правозахисного інституту, повинен мати можливість надавати правову допомогу сторонам у пошуку взаємоприйнятних та взаємовигідних умов для врегулювання спору між ними, діючи на засадах незалежності та неупередженості.

Варто відзначити, що медіатори – не судді і не арбітри. Вони не мають права нав'язувати сторонам своє бачення проблеми чи варіант рішення. Головна мета медіаторів (посередників), у тому числі адвокатів – допомогти сторонам дійти порозуміння [1, с. 28].

Проте, як правильно зауважує Ю. О. Ремескова, участь адвоката в процедурі посередництва в якості медіатора відрізняється певною специфікою від виконання ролі медіатора іншими особами (конфліктологами, психологами, соціологами та ін.), оскільки адвокат є кваліфікованим юристом, який надає правову допомогу на професійній основі, несе відповідальність за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків, у тому числі – за порушення адвокатської таємниці. [20, с. 88-91].

Наявність правового статусу адвоката справді є позитивним моментом в аспекті якості здійснення ним послуг посередництва, адже такий правовий статус є свідченням його правової обізнаності та компетентності, а також передумовою для покладення на нього відповідальності за неякісне виконання своїх професійних обов'язків. Можемо формулювати висновок, що адвокати-медіатори є більш підготованими до процесу мирного врегулювання спору, ніж медіатори, що не є адвокатами.

Примирення за рахунок посередництва або медіація є продуктом нового часу і включає в себе не лише знання логіки, психології, права, а й людського досвіду [25, с. 49]. Звісно, адвокат-медіатор повинен володіти вмінням усунення конфліктів і мати знання не лише у сфері права, а й у таких сферах, як психологія, соціологія, педагогіка, які є необхідними для її проведення, а також мати певний обсяг високих моральних якостей, без них неможливо ефективно досягнення мети медіаційних процедур.

Отже, підсумовуючи дослідження матеріалу, викладеного в цьому підрозділі, визначимо, що законодавство України повинно зазнати подальших реформаційних перетворень задля імплементації важливих європейських стандартів. І нагально необхідно закріпити можливість участі адвоката в процедурах медіації, розширивши компетенцію в цьому аспекті.

Висновки

Аналіз законодавства України, що становить правову основу регулювання адвокатури та адвокатської діяльності, свідчить,

що адвокатура є одним із основоположних інститутів правової держави – гарантом захисту прав та свобод суб'єктів. Без виконання конституційних завдань, покладених на цей правозахисний інститут, неможливе належне злагодження функціонування правової системи та правової держави в цілому.

Окрім цього, адвокатура за своєю природою є інститутом громадянського суспільства, і вся її діяльність, спрямована на надання правничої допомоги та здійснення правового захисту, адресована не лише окремим особам, їх об'єднанням, а й суспільству в цілому. Адвокатура має дуальну природу, поєднуючи і приватно-правові і публічно-правові начала, і останні проявляється в захисті суспільних інтересів, адже адвокати захищають права приватної особи в ім'я суспільного блага. Одночасно із захистом приватних інтересів адвокати захищають такі публічні інтереси: зміцнюють законність, забезпечують своєчасність припинення порушень прав людини, сприяють їх відновленню й запобіганню таким порушенням у майбутньому. Крім цього, в обличчі адвокатури суспільство здатне контролювати державу в аспекті дотримання нею прав і законних інтересів кожного громадянина і суспільства в цілому.

Адвокатура, виступаючи незалежною громадською організацією, відіграє роль фундаменту подальшого формування в Україні громадянського суспільства та становлення правової держави.

Визначаючи характер взаємин держави з адвокатурою, встановлено, що адвокатурі притаманний статус незалежного самоврядного правозахисного інституту, на який держава покладає важливі функції захисту прав та законних інтересів суб'єктів та забезпечення суспільних інтересів. При цьому незалежність адвокатури від держави має бути ключовим принципом діяльності цього правозахисного інституту, необхідною умовою дієвого захисту прав людини.

Саме такий спосіб взаємовідносин адвокатури та держави є найбільш вдалим. Опозиція, субординація між ними немож-

лива, вони повинні розглядатися як партнери у досягненні спільної мети – гарантуванні дотримання прав та свобод суб'єктів, забезпечуючи виконання основної функції держави, визначеної ст. 3 Конституції України.

Однак, незалежність адвокатури від держави не означає відсутності в останньої певних обов'язків у сфері функціонування адвокатури та здійснення адвокатської діяльності. Задля реалізації та забезпечення реального функціонування інституту адвокатури та ефективного захисту прав громадян держава повинна створити систему реальних гарантій реалізації адвокатською спільнотою права на самоврядування та інших заходів забезпечення її незалежності, а також передбачити механізми захисту професійних прав адвокатів, шляхом закріплення конкретних мір відповідальності за втручання в адвокатську діяльність.

Українська держава з метою створення умов для гарантування прав та свобод суб'єктів повинна створювати умови для якісного надання правничої допомоги шляхом забезпечення формування професійного адвокатського корпусу, зміцнення і розширення професійного співтовариства адвокатів в Україні, гарантування незалежності професійного об'єднання адвокатів, а також підтримки малозабезпечених громадян, які прагнуть отримати правову допомогу шляхом закріплення інституту безоплатної правової допомоги.

Наша держава на сьогодні перебуває у вирі реформаційних процесів, визначаючи своє гідне місце в європейському просторі, особливого значення набуває проблема гармонізації вітчизняного законодавства із міжнародними стандартами та узгодження системи правових норм України та країн ЄС.

Порівняння конституційного регулювання статусу адвокатури в Україні та країнах ЄС на рівні конституційних актів свідчить, що трактування права на правову допомогу в Конституції України є одним із найбільш повних у європейській практиці. Вона закріплює: - право особи на «професійну» правову допомогу; - визначає загальний набір послуг професійного

та відповідального юриста – адвоката; декларує право кожного на вільний вибір захисника своїх прав; - встановлює, що у випадках, передбачених законом, правова допомога надається за рахунок держави; - закріплює монопольне становище адвокатури; - декларує незалежність адвокатури, а також - встановлює момент, з якого особа набуває право на захист від підозри або обвинувачення

На сьогодні Україна вже провела серйозну роботу в напрямку правового та організаційного реформування інституту адвокатури і юридично закріпила багато прогресивних тенденцій, визначених міжнародними та європейськими стандартами (зокрема, визнання монопольне становище адвокатури, ускладнення вимог для отримання адвокатського свідоцтва, передбачення права іноземних громадян здійснювати адвокатську діяльність на території України тощо).

Однак вважаємо, що запровадження змін у національне законодавство повинно здійснюватися не шляхом сліпого запозичення європейського досвіду, а комплексно, з урахування соціально-економічних умов існування українського суспільства. Тому, в цілому позитивно розцінюючи запровадження адвокатської монополії на представництво в судах, відзначимо потребу економічного забезпечення інтересів клієнта, для реалізації засад доступності судового захисту своїх прав шляхом нормативного законодавчого закріплення певних економічних гарантій та пільг для малозабезпечених громадян.

Разом із тим багато проблем, пов'язаних із функціонуванням адвокатури, які мають успішне вирішення за кордоном, в Україні на законодавчому рівні свого розв'язання ще не отримали. Орієнтуючись на європейські стандарти, варто удосконалити українське законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність шляхом закріплення додаткового виду адвокатської діяльності – участі у здійсненні медіаційних процедур; якщо дві сторони конфлікту представляють адвокати, слід передбачити їх обов'язкову діяльність щодо вжиття заходів для примирення сторін і стимулюю-

вання їх до укладення мирової угоди; слід законодавчо закріпити критерії медіаторської діяльності та додаткові вимоги до адвокатів-медіаторів.

Література

1. Аболонин В. О. Судебная медиация: теория – практика – перспективы / В.О. Аболонин. М.: Инфотропик Медиа, 2014. 408 с.

2. Алиева А. В. Основні переваги та недоліки впровадження адвокатської монополії в Україні. Молодий вчений. 2018. № 10 (62). С. 213-216.

3. Атаманчук І. В. Щодо питання адвокатської монополії через призму європейського досвіду. Юридичний науковий електронний журнал. С. 297-301.

4. Бірюкова А. М. Функціональне призначення вітчизняної адвокатури в умовах глобалізації. Право і суспільство. 2018.- № 3. С.8-14.

5. Бойков А. Д. Независимость адвоката [е ресурс]. Режим доступа: <http://dom-i-zakon.ru/articles/inoc/0111002121/>

6. Варфоломеева Т. В. Реформа адвокатури – запорука незалежного захисту прав і свобод людини. Вісник академії адвокатури України. 2010. № 19. С. 12-19.

7. Висновок Верховного Суду України на проект Закону України «Про 451 медіацію» від 3 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/b58056fd9c7f6dc4c225745700474565/b55ac ee8b068ba2ac2257c70004bde89?OpenDocument>

8. Вільчик Т. Адвокатура та громадянське суспільство у правовій державі. Право України. 2014. № 11. С. 243-250.

9. Вільчик Т. Конституційно-правовий статус адвокатури. Теорія і практика правознавства. 2015. Вип. 2 (8). С. 1-13.

10. Гудима Д. Чи лише адвокати можуть мати доступ до здійснення захисту та представництва у судах. Юридичний вісник України. 2013. № 26. С. 12-17.

11. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства [Електронний ресурс] : від 01.10.1988 р.. Верховна Рада України : 418 офіц. веб-

портал. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_343

12. Калашникова С. И. Медиация в сфере гражданской юрисдикции. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://mosmediator.narod.ru/index/0-1604>

13. Козьмініх А. В. Адвокатура як інститут громадянського суспільства в сучасній науці. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.; ОНЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. Одеса, 2009. Вип. 36.- С. 228-235.

14. Козьмініх А. В. Роль інституту адвокатури в реалізації правозахисної функції громадянського суспільства: автореф. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02. Одеса, 2008. 18 с.

15. Конституции государств (стран) мира [Электронный ресурс]. Интернет-библиотека конституций Романа Пашкова. Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/?cat=10>.

16. Кузьмина М. Н. Медиация как альтернативная форма разрешения правовых конфликтов. Развитие альтернативных форм разрешения правовых конфликтов в России: практика, проблемы, перспективы. Тезисы участников Всероссийской конференции 19-21 октября 1999 г. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.lawclinic.ru.

17. Полуніна О. О. Правнича допомога та представництво в суді виключно адвокатом як новація цивільного процесу. Новели цивільного процесуального кодексу України : матер. кругл. столу (Одеса, 26 березня 2018 р.). Одеса: Фенікс, 2018.- С. 50-52.

18. Прилуцький С. В. Судова влада в умовах формування громадянського суспільства та правової держави в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 35 с.

19. Присяжненко А. М. Конституційно-правова регламентація права на правову допомогу в Україні, країнах СНД і Балтії. Адвокат. 2010. № 4. С. 30-38.

20. Ремєскова Ю. О. Медіація як особливий вид адвокатської діяльності в Україні. Актуальні проблеми судового права :

матеріали міжнар. наук.-прак. конф., присвяч. пам'яті проф. І. Є. Марочкіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. С. 88-91.

21. Святоцький О. Д. Адвокатура: історія і сучасність. Київ : Ін Юре, 1997. 320 с.

22. Смагин Г. А. Конституционно-правовые вопросы оказания юридической помощи в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук. М., 2003. 221 с.

23. Смирнов В. Н. Адвокатура и власть: история взаимоотношений. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2004. 216 с.

24. Тарло Е. Г. Роль адвокатуры в системе обеспечения конституционного права на юридическую помощь : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11; Ин-т междунар. права и экономики. М, 2001. 221 с.

25. Ясинок М. М. Мирова угода у цивільному судочинстві: історико-правовий аспект та перспективи розвитку. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2013. № 5. С. 46-52.

SUMMARY

Approval of the principles of the rule of law and social state, which Ukraine proclaimed itself in Art. 1 of the Constitution of Ukraine and the effective formation of civil society are virtually impossible without changes in the system of protection of human rights and freedoms. There is no doubt that the legal profession plays an important role in this aspect, being the institution that by its nature provides legal assistance for the protection and protection of the rights and freedoms of subjects, acting as a guarantor of their observance. In addition, the social purpose of the bar should not be rejected, because the tasks assigned to it are of national importance and reflect the public interest of society.

Given that today the European experience for Ukraine is extremely important in connection with the intensification of European integration processes in the development of our country, we should pay attention to the study of certain aspects of legal regulation of advocacy in other EU countries and compare them with our Ukrainian legislation. An analysis of the basic laws of European states shows that, as in Ukraine, the consolidation of the legal status of the bar is very superficial. They are in fact limited to enshrining the right to legal aid and stating that it is provided by lawyers.

After conducting an analysis, we can conclude that Ukraine should improve the legislation on advocacy and advocacy by consolidating an additional type of advocacy - participation in mediation procedures. If both parties to the conflict are represented by lawyers, it should be mandatory for them to take steps to reconcile the parties and encourage them to reach an amicable settlement. The legislation should provide for criteria for mediation activities and additional requirements for mediation lawyers.

Key words: comparative analysis, comparative characteristics, advocacy, legal aid, laws of European states, status of advocacy